

TÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Idősb Czegei Wass György naplója (VIII-ik közlemény). — Az 1655-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez. (II. közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — Kossuth Lajos néhány eredeti levele br. Wesselényi Miklóshoz. Közli Jakab Elek. (I. közl.) — Petőfi Sándor a magyar irodalomban. (VII. közlemény.) Szinnyi Józseftől. — Deák Ferencz levelei br. Wesselényi Miklóshoz (IV. közlemény.) — Udvarhely mult századi monographiájához (I. közlemény) közli K. Papp Miklós. — Egy magyar diplomata levelezése bécsi fogságából neje- és fiával (II. közl.) Közli K. Papp Miklós. — Az 1850-iki ostromállapot történetéhez. Közli K. Papp Miklós.

Eodem Commendans Uram velem cselekedett alkalmatlanságáért való kívánságomat írásban tévén ő Kegyelmenek felküldtem e szerént:

Illustrissime Domine Commendans!

Qualem ignominiam et confidentiam hactenus inter nos practicam infringens negotium practicaverit in me Illustritas Vestra cum numerosis muscetariis aedes meas, sine ulla justa causa circumdari jubendo, ac tales vibrando minas: quod in ipsas etiam aedes meas impetum facient et irrupent, jam toti Civitati manifestum esse potest, quod ut silentio praeteream neque honor meus, neque praesens functio permittit, quoniam donec in hoc officio ex mandatis et dispositionibus Excellentissimi Domini Domini Generalis et Comitis a Rabutin. Excellentissimi, item Domini Domini Gubernatoris et Excelsi Regii Gubernii perfungar, ego quoque alter Majestatis suae Sacratissimae Domini Domini nostri Clementissimi supremus in hoc loco sum officialis, et si in re tam parvi momenti, ad sinistram et incertam unius delatoris informationem erga me (qui in fidelitate alte memoratae majestatis suae sacratissimae jam fere omnia bona mea disperdendo diu noctuque in promotione Ejusdem Majestatis suae sacratissimae servitiorum aequae ac fideliter allaboro et inservi) Illustritas Vestra hoc exsequitur, quid aliud amplius sperare possum nisi quod ipsa etiam mea vita (quam Deo et Domino Domino meo, Clementissimis conservavi) inaudita mea causa, in temulentia Illustritas sua privari curet. Proinde ut haec prosecutura, tanquam sirtes et scopuli navigantium evitari possint, ac mea quoque aestimatio

IDŐSB CZEGEI WASS GYÖRGY NAPLÓJA.

I. Jan. 1704 — 31. Oct. 1705.

1704.

(Folytatás.)

prilis 1. Magyarutczai Hostát szélyben éjszaka égettek a Kruczkok, úgy látom is többire minden éjjel két három házat felégetnek.

2. April. Éjszaka monostori Hostátban ismét égettek egy néhány házat a Cruczkok. Apor Uram majorján egész monostori sorompóig elégett, az mellyről Apor Uram majorjában lévő épületek is meggyuladván elégték, csak az ház maradott meg, mivel szintén az előtt harmad nappal verettettem volt le a zsendelyezését, mert ez is most elégett volna.

intacta maneat, desidero Illustritatem Vestram me assecurabe in posterum tale, vel consimile negotium erga me minime practacurum; sinister autem delator (qui fuit causa turbationis nostrae) de facto puniatur alioquin coactus ero pro defendendo meo honore insurgere, dum sciam honoris et vitae eandem esse rationem) ac e talibus principiis inter nos suboriturorum malorum inevitacionem mea humilima instantia, quam vero Excellentissimo Domino Gubernatore et Excelso Regio Gubernio mediantibus Excellentissimum Dominum Dominum Generalem et Supremum Commendantem requirere, et necessariam implorare medelam nec vero et in posterum talis vel consimilis inter nos exoriatur controversia sinistrum eundem delatorem Illustritas Vestra e suo servitio amoveat, si quidem per talium delatorum nequitiam plurimi defectus et damna poterunt impedire, servitiae caesarea, ne ulla supersit ansa sinistris relationibus et discordiis, ex iis inter nos emersuris; quae Illustritati Vestrae representanda volui, cum bono omnium Illustritatis Vestrae faelicium successum voto, et desiderio. GW.

3. April. Az szálló hegyeken az szegény szálló munkás embereket s asszonyokat fogdosták, fosztatták, vagdalták, verték, szantoltatták, kik közül meg is holtak, már egy nehánynak fejét is vették a cruzz tolvajok, nem akarván megengedni, hogy az szálló hegyeket kimiveljék, az melly mekkora ratio és bélli réa.

4. April. Commendants Urammal való dolgom sopiálodott, megbánván cselekedetit.

5. April. Még kapu nyitás előtt jó reggel Hidelvei Hostátban feles Cruzok voltak, kimenvén a Ráczokban egyet benne elkaptak.

Eodem hozták hirül hogy Mikes Mihály Uramat Szebenből Háromszékre küldvén menő utjában a Sárkány erdején elfogták volna és az Cruzok közé vitték volna.

Item hogy Rédei Ádám is rebellált volna, és most Csáki Urammal Bonczidán volna.

6. Csensségben voltunk. Szilágyi peng elment.

7. Felesen jöttek volt Fejérd felől, kik többire az innet rebellált Cruzok voltak,

Rácz Istvánval és Szócs Istvánval és a kis mezőre is jöttek volt közüllök, de kimenvén a lovas Németek és Ráczok vissza nyomultak a szállók között minden kártétel nélkül.

8. Aprilis jó reggel Monostort meggyujtván feles ház égett el benne, de bizonytalan ha Cruz vagy Rácz gyujtotta é meg?

9. April. Bocsátottam el egy elfogott Cruzz rabot az többi kezések lévén érte, hogy az mi rabjainkban magokéra kiszabadit, kinek adtam illyen passust

Georgius Wass de Czege Comitatum Colosiensis et Dobocensis nec non Civitatis Colosvár annexorumque Confiniurum substitutus supremus Comes et Capitaneus, universis et singulis cujuscunque status ordinis, Gradus et Functionis Hominibus praesentium notitiam habituris significandum volui.

Ezen levelem exhibealo Kasos János nevű Kurucz rab (ki is a fellyebb elmúlt időkben nagyfalvi Rácz Mihály, Ujjvárosi Kovács János és Somlyai Nagy Istok nevű három társaival hoztatott volt bé ide, holott azolta raboskodtanak is, bocsátattott ki innét megnevezett három társainak kezességken a végre hogy lévén Somlyón is Gombkötő Lőrincz, Nagy János és Kallai Szócs György nevű három ide való emberek rabóságban, azoknak kiszabadittásokban igyekszik, a mint hogy ha aztat véghez viheti, azon Kasos János megnevezett három társaival azon megirt Somlyón raboskodó három ide való emberekért, akár kinek kétséges vélekedésén kívül elbocsátatik, de akár vihesse véghez ezen dolgot, akár ne, ugyan tartozik ide redeálni Kasos János, ha itt hagyott három társait nagyobb veszedelemben nem akarja ejteni visszajövele felől tett fogadásának meg nem állásával, melyet akartam mindeneknek az kiknek illik, értékre adni, hogy ezen dologban felvett utozását és fogadása szerint vissza is térését ne akadályozza annál inkább senki. — Claudiopoli 7. April. 1704.

GEORGIUS WASS m. p.
de Czege.

10. April. Még hajnal előtt 6 zászló allya Cruzz gyalogok béállván az Szamos közben lévő Plébánus és Timár Pál majorjiban, hogy az lovas Németek és Ráczok kimenvén kire-

kesszék őket, Reggel maga is Csáky László öt zászló alya lovassal fel érkezvén és az Hostátok szélyiben, úgy az én viz között lévő kertem mellett megállván és megvonván magokat és égy néhány közüllök a Kómál tetőn lévő keresztnél kimutatván s lepuskázván az lovas Németek és Rácok vagy 50 muskatélyossal kimenvén által az hidon Hidelvére, és az gyalog Cruczok észben vévén s akarván az miéinket rekeszteni, azonnal az miéink is észrevévén s vissza jövéen az hidon innét lévő vágó hidnál megvonván magokat öszve puskáztak és az gyalog Cruczokban egy nehányat elejtvén és az városban ágyuval s sok állásokkal is segítvén az gyalog Cruczok visszanyomulnak, égynek közüllök fejét is béhozták, az miéinkben egy sem esett el, az lovas Cruczok elő sem jöttek, hanem ott a viz között lévő majoroknak egy részét meggyujtogatván és elégetvén tiz óra előtt vissza mentek Bonczida felé, elmenetelek után egy gyalogjokat egy szakasz szalmából a Rácok kivonván, béhozták, kitől mentenek végre minden szándékjoknak és dolgoknak, ugyanakkor külső monostor utczában is az felső soron egy néhány házat elégettek.

Eodem éjszaka kilencz óra tájban külső közép utcát és külső Farkas utcát meggyujtván, közép utca egészen elégett, Farkas utcának is nagyobb részét, Magyar utczában is az felső szorostól fogva az város felől egy néhány ház elégett, által menvén a tűz oda is.

(Folyt. köv.)

Az 1655-iki pozsonyi

ORSZÁGGYÜLÉS TÖRTÉNETÉHEZ

Közli: Szilágyi Sándor.

1655. Febr. 23.

IV.

Szolgálok, mint kedves és jóakaró uramnak, kegyelmednek. Az úr isten st b.

Ezelőtt kegyelmedhez mikor uram ő kegyelme Csécsi Istvánt haza bocsátotta, azért nem irtam volt, hogy uramat ő kegyelmét tudtam, kegyelmednek bőven irt vala és írsom olvasásával nem akartam aggravalni; most is úgy tudom, uram ő kegyelme tudósította kegyelmedet az itt való dolgok és állapotok

felől; de én is nem akarván háládatlanságnak vétkével vádoltatnom, avagy restséggel kegyelmedhez való propensiómnak is meg kívánván felelnem, rövideden azt irhatom kegyelmednek: az ő fölsége bejüvetelit eleget sollicitáljuk érsek uram ő nagysága és personalis uram által s úgy vagon, azzal is biztatnak bennünket, hogy 28. praesentis bejú ő felsége, de még mi annak semmi circumstantiáját nem látjuk, mivel az ő fölsége bejüvetelinek sok antecedentiái szoktak lenni; egy szóval reméljük is bejüvetelit s bizotalanok is vagyunk felőle; immár penig az regnicolák né mely urakon kívül mind begyülekeztenek. Tizenegyedik napja mulék ma el, miolta itt költünk haszontalanul, az üdőt haszontalanul töltjük. Uram ő kegyelme mind az úton s mind miolta itt vagyunk, szenvedhető egészségben volt és vagon most is; úgy igyekezem magamat ő kegyelme mellett viselnem, minden alkalmatossággal kedveskedjem ő kegyelmének és régi jó akaratjára ne találtassam és mondassam háládatlan szolgálak; egyébiránt is ösztönöm lévén kegyelmed szava és írási.

Az kassai követeket mások által admo neáltattuk azokról az punctumokról, melyeket instructiónkhoz annectáltattunk, hogy mostan tégyenek complanatiót és satisfactiót azokról; mely admonitiónk nem keveset használt, mivel ma Kállay és Madarász uramék az szállásunkra jüttenek vala és ilyen oblatiót tettenek: az mi az község közé való bevételet illeti az mi vallásunkon levő atyafiaknak, azt ők soha ex odio Religionis nem cselekedték, hanem az kik az miéink között érdemesek voltanak, recipiálták; de érdemetleneket nem vehetnek be, ezt mondván most is vagon az mi vallásunkon valók közül az község között; egy Burja Pétert neveznek és valami Szabót; erre elegendő replicájok volt tőlünk s végezetre arra igirték ezek magokat, most ezen esztendőben ne urgeálják, assecuráltatnak bennünket az várossal, esztendőre az kik az mi vallásunkon levők közül qualificata personák lesznek, panaszolkodás nélkül tanács és az község köziben recipiálják; irván most is azon kassai követ atyánkfiai errül principálisoknak; ugyis conveniáltunk velek, az tanácsnak írják meg, ha assecuratiót tesznek,

az város pecségi alatt kegyelmed kezében adják Barcsai Ferencz és Kormos Ferencz uramékkal együtt s minekünk, kegyelmednek megírván, nem proponáljuk s gravamenben nem adjuk az ország eleiben; alioquin ha semmit sem efficiálnak, kételenség alatt tovább kell mennünk az dologban és vallásunkon levő atyáinkiai mellett instructiónkhoz kényszerítettünk magunkat alkalmaztatni. Az testamentom dolgában, kik ecclesiánk épültre örökséget, avagy jószágot s res mobilist legálnak, az olyan legatomat assecurálják, minden halasztás nélkül megadják, nem tévén semmi akadályt benne. Az templom kerítése felől is irtanak principálisoknak, ezek azt mondják, hogy az mesterszék felől lehetetlen kerítést csinálni, mivel az székér-út elfogódnék vele; hanem más felől talám nagy bajjal meg lehetne; de az is szorosan; arra ígérték előttünk magokat, erről is in bona forma irnak principálisoknak. Tovább is mint succedál velek való dolog és ha több s bővebb informatiót adhat kegyelmed ezen dolog felől minekünk; allaborálni készek leszünk.

Kérem mint uramat kegyelmedet, az én árva fiam felül tudósítson; nem lévén nagyobb zálagom oda haza valóban kívánnék jó hirt hallanom felőle is.

Az én jóakaró uraimnak kegyelmed által ajánlom szolgálatomat; ha egyébbel nem, de könyörgésekkel segítsenek bennünket.

Az palatinalis dignitatusnak egynehány competitori vannak, némelyek Nádasdy uramat (kinek részét tuealja esztergami érsek uram, ha az locumtenentiait nem obtineálhatná), némelyek Erdődi György, Zrinyi Miklós uramékat, kevesebben Forgács Ádám uramat mondják; sokféle vélekedések vannak, az kik mind addig bizontalanok, míg az candidatiót nem látjuk; de sokan azt is beszélik, Csáki István uramat is candidálnák. Ezek közül csak kettő fog candidáltatni, kettő az evangelicusok közül. Az úr isten adjon olyan palatinust, az ki szeresse és oltalmazza is szegény hazánkat; ki majd utolsó veszedelemben forog. Az úr isten, éltesse kegyelmedet jó egészségben, Posonii die 23. Februarii Ao. 1655.

Kegyelmed igaz jó akaró szolgája, atyjafia

BAXA ISTVÁN m. p.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1655. Márcz. 15.

V.

Kegyelmes asszonyom

Alázatos szolgálatimat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes asszonyomnak; hogy az úr isten nagyságotat stb. megáldja tiszta szivből kívánom.

Az mint minapiban, kegyelmes asszonyom, nagyságodnak megírtam, hogy sok untatásink voltak arrul, hogy palatinusnak választása haladott volna jüvendü gyűlésre; de mivel semmi úttal nem akartunk rámenni, mai napon azért ő fölsége aláküldvén az candidatusok nevét, lettek candidatióban az pápisták közül Csáki István uram és Vesselény Ferencz uram ő nagyságok. Evangelicusok közül Prini György uram és Tököly Sigmond uram. Csáki uramra csak két voks ment, Tököly uramra semmi, Prini György uramra huszonötig, Vesselény uramra két százig és így Vesselény uram lén palatinusunkká, kiről elhittem praefectus uram bővségesen irt nagyságodnak. Mostan semmi oly ujságunk nincs azokon kívül, az kiket nagyságodnak minapiban megírtam. Félek attul, hogy sokáig leszen itten mulatásunk; azután ha mi oly újságunk érkezik, kegyelmes asszonyom, el nem mulatom nagyságotat tudósítani felüle. Tartsa meg isten stb. Posonba 15. Martii 1655.

Nagyságodnak alázatos szegény szolgája

MEDNYÁNSZKY JÓNÁS m. p.

Külczim: Méltóságos fejedelem asszonynak, Lorántffy Susanna asszonyunknak ő nagyságának, nekem mindenkor kegyelmes asszonyomnak.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1655. Márcz. 23.

VI.

Kegyelmes uram, fejedelmem.

Az nagyságod 24. Febr. és 10. Mártii irt méltóságos leveleit vettem alázatos engedelmességgel; az elsőt sárosi katona hozta vala meg 17. praesentis mensis Martii, az utolsót pedig Csákányos uram 21. ejusdem adta meg. Alázatosan értem az nagyságod kegyelmes írásit, parancsolatit. Ma egy hete alázatosan tudósítottam nagyságotat az itt való állapotokról, legkiváltképen az palatinus választásáru.

Az érsek levelit studio nem communicáltam Zrini urammal, mert az most igen exacerbatús lévén, vagy együtt vagy másutt, vagy udvarnál vagy az urak között lehetetlennek tartom, hogy ki nem mondaná és így prostituáltatnék nagyságod, noha azért én azt alkalmasint annyira fejezgettem előtte, eszében vehette mit irtak nagyságodnak, mindazonáltal tudták immár ok azt az írást; mert én minap Kéri urammal lévén, ő nagysága jelentette, hogy annak az levélnek páriáját ő felségének megküldé volt az érsek; de ő felségének nem tetszett és így jól tudják az dolgot. Az urak mint agyon ütettek, úgy járnak, lator áruló érsek dolga, mind nagyságod és urak bosszújára cselekedte azt, haragszik Csáki István is, mert ötöt csak azért hitták volt fel, szidja az érseket.

Zrini urammal is gyakorta vagyok szemben, nagy devotioval vagyon ugyan nagyságodhoz, sokszor mondja, ha lehetne bizony ma tenne koronát fejében nagyságodnak. Azt az embert én félttem, vagy megítetik, vagy lekötik valami biztatással, most titoktanácsossággal és aureum vellussal babosgatják, az idő megmutatja mint leszen contentus vele, palatinushoz, úgy vagyon, jól mutatja magát, mert eleitől fogvást jól voltak, de bizony csak szinnel, tegnap azt mondotta Zrini uram, meg vagyon hagyva az palatinusnak, ne affendálja nagyságodat, szép szót nyujtatnak vele nagyságodnak, de csak addig, mig módjok nem leszen az dologban.

Nem elég, hogy nagyságod bosszújára palatinussá tette az érsek Vesselé nit, most immár az generalisságot is az fiának szerzik. Csak nem eszik meg kezeket, lábokat az urak, busulnak boszankodnak, Barkóczy, Homónnai s az többi. Oda, kegyelmes uram, az miszabadságunk félek, hazánk is oda leszen. Én az cancellariusnak megmondottam, ha immár palatinust nagyságod bosszújára tettek, generalis ne legyen olyan, mert semmi jót

nem várok belőle. Ő azt akarná, Barkóczy lenne, de nehezen hiszem, obtineálhatta, mert Pucham, érsek nem azt akarják.

Az lengyelek progressusa jó hír, csak valahogy tavasszal meg ne változzék; szerencsések, kiváltképen ha valahogy elvonhatják az tatárt tőlök az muszkák, kire ne segítse isten őket. Az havasali casus nem kicsin dolog, félek, tovább ne terjedjen, ha valahogy frissiben ez dolog el nem nyomattatik, kire, elhitem, nagyságodnak leszen szorgalmatos gondja.

Erdélyhez tartozó faluk felholdolását proponálni fogjuk az ország előtt.

Száva (az eredeti titkos írás szerint: t m d a) nekem azt írja, Lesnárul (h g t q m z d h) in Aprili azon vagyon, visszajöjjen, nem tudom, mint érkezhettek. Comenius azt írja az anglusok és svecusok helvetusokkal is tractálják az confederatiót.

Mi, kegyelmes uram, ez elmúlt napokban érsek urammal ad partem beadván religionkrul való gravameneket, azt gondolván, talám valahogy megalkhatunk rajta, nem köll in publicum menni az dolognak, de meg nem felelvén az mi gravamináinkra; ok is az magok résziről sokat adtanak ki, mindenőt az szabad városokon templomokat kívánván és tökiletlenségeket; azután fogom megküldeni nagyságodnak, most írják őket, mert sok.

Mindazonáltal az presbyterium ellen mi képen conquirálkodnak, im arrul való punctumokat alázatosan megküldettem nagyságodnak, ettől félttem mindenkor látom az mieink is örömet cooperálnak abban; mindazonáltal más módot köll keresnünk benne.

Az jesuiták állapotján két nap veszedtünk, azok megesküdték, soha nem consentiálnak annak, jószágot ne birjanak; mi is hasonlóképen megesküdtünk, soha nem consentiálunk, hogy birjanak és így úgy látom most is in suspensó marad az dolog, jobb időre kell hagynunk.

Császár urunk ő felsége assecurálta Csákit de redemptione tredecim oppidorum s neki engedte, hogy redimalja, páriája az assecuratoriának kezemhez került; igen-igen erüs assecuratoria.

Zrini uram oly inclinatioval volt ez elmúlt napokban, ha nagyságod ott benn adna jószágot neki, talám be is menne; oda be vajdaságot nem szerezhetne-é ember neki? Mindazonáltal igen félek, lekötik lábárul, az mint feljebb is irtam nagyságodnak.

Gyöngyöt nem találni olyat, fölötte igen szük; hanem három gyöngy lánczot hoztak volt ez elmúlt napokban hozzám, kinek az szeme nem nagyobb mint egy lencseszem, húsz pénzen tartanak egy szemet, talán 15 pénzen megvehetné ember. Az egyikben vagy ötezer szemnél több, az kettejében négy-négy ezer s valamennyivel feljebb. Nem tudom, asszonyunknak tetszeni fog-e vagy nem. Mindazonáltal mégis jobban kerestetek olyan hajtű gyöngyöt, de nagyságod kegyelmesen higgye, jubeléreknel nem tanálhattam, maga mind itt vannak inkább.

Tököli uram sollicitálja az pénzt, im az aprilisben leszen, az nagyságod kegyelmességéhez képest ő is megbiztatta az creditoakat. Nem tudom immár Marschalktul jött-e nem-e válasza nagyságodnak felöle, minthogy immár meghozák az indigenatust is, talám nem lenne ártalmas megvitele (vétele?) azon jószágnak; noha az pénznek kiadása is nem igen consultum, nem tudván az ember, mire kívánatik az pénz mostani időhöz képest; mindazonáltal minthogy immár nagyságod contractusban indult vele, nem revocálhatni, ha Marschalk contradictioja nem fog obstálni.

Oda be vagyon most Csáki embere ő felsége levelivel, mert ezelőtt az királ olyan választ adott volt ő felségének, gyűlésre küldjen embert be akkor leszen válasza, most mondják pedig, hogy vagyon gyűlések az lengyeleknek, ha el nem mult.

In reliquo s b. Posony 23. Martii Anno 1655.

Nagyságod alázatos méltatlan szolgálja

KLOBUSICKI ANDRÁS m. p.

Egy Palásti nevű ifju legény, annak az Palástinak, az ki Forgács uramtul be szokott volt járnai nagyságodhoz, az öcsese nagyságod szolgálatjára igyekezik oda be; úgy hiszem, az bátyja fogta commendálni nagyságodnak, jó ifju ember, hitünken való, sokáig szolgálta Nádasdy uramot, most Bottyán uram mellett

vagyon, de nem köteles oda. Biztassam-e nagyságod kegyelmességével.

Ketzer Menyhártot ismeri jól nagyságod; idegen országra járó szolgára volna szüksege nagyságodnak, alkalmasnak itélném arra, deák, német, magyar jó, most palatinushoz hitegetik, ha nagyságodnak kedve volna hozzá, nem ártana nagyságod szolgálatjára kötelezni.

Jakabfalvi minthogy jó véggel járt, most mutassa kegyelmességét hozzá nagyságod, annál serényebben, hivebben ezután is fáradhasson nagyságod szolgálatjában.

Az gyöngyformát im oda küldtettem nagyságodnak.

(Az egész levél Klobusicki írása.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Jegyzet: Az aláhuzottak rejtelmes betűkkel vannak írva.

KOSSUTH LAJOS NEHÁNY

EREDETI LEVELE

b. Wesselényi Miklóshoz.

Közl: Jakab Elek. *)

I.

Pest, April 18. 1844.

Tisztelt szeretett barátom!

A budai urak igen neki bőszültek volt, mindennek a mi „Egyesület“ nevet visel. Annyira ment a dolog hogy még már azt sem volt szabad hirdetnem, hogy a keresk. társaságnak Májusban közgyűlése leend, — hogy az iparegyesület vasárnapi leczkéljén, melyben örömd lelnéd, ha látnád, ez s ez nap, az emeltyü törvényeiről, s a viz vegytani elemeiről lesz szó. — Mindenre az volt a felelet, hogy nincs concessionalva, tehát a hirlapokban

*) E leveleket az eredetiekből kritikai teljes hűséggel másolva a magyar alkotmány és irodalom-történet barátai kedvéért közlöm, elnézést remélve a nagy száműzöttől, engedélye ki nem kérhetéseért. A ki nekem ezeket átadni szives volt, a közreadás kötelezettségével adta, a Történeti Lapok becsét kívánván ez által is emelni; mert tart a réltelenségtől, mely már annyi szent ereklyétől fosztotta meg történelmünket, s megleveníteni kívánta a nagy hazafi élete mártyrzenvedései iránt azt a kegyeletet, a mely a magyar nemzet szivéből soha ki nem hal.

nem szabad róla szólani. — Emlékezesz talán hogy pár hetek előtt a RR. Pozsonyban zárt conferentiát tartottak két nap; — az egyesületek miatt történt az — a Nádor a tilalmat a kormány részéről desavouirozta, s félreértésnek tulajdonítandónak mondotta; — és ismét tárgult hát a tilalom, csökkent a cenzorok függetek (így) félelme, míg végre körülmény szerint merhetni véltem a külföldnek irántunk felvilágosítására tervezett egyesületi javaslataidat megkísérteni; ez ügygel bajjal, capacitatióval káromkodással csakugyan szerencsésen keresztül csuszott, s ott áll a közönség előtt a P. Hirlap mai számában.

Az eszme — kivel csak szólhaték iránta — tetszik mindenkinek általánosan. — Légy kegyes engem értesíteni, mit teendesz életbeléptetésére javaslatodnak, s mit parancsolsz hogy én tegyek. Kivizszük minden esetre.

Kölcsey irataira nézve parancsodhoz képest a magyar académiánál tudakozódtam. Ők Kölcseytől, egy-két beszéden kívül — mit az académiában körében mondott, vagy mondatott, s néhány bírálaton kívül, miket a megítélésül reá bízott pályamunkákról, s beküldött dolgozatokról tön, teljességgel semmit sem bírnak. Azt hiszem boldogult barátunk munkáiról legtöbbet tudnak azok, kik munkái kiadására szövetkeztenek, s ezek közt különösen B. Eötvös, mint főnökünk. Parancsolod hogy nálla is kérdést tegyek? mit egy két hét alatt Pozsonyba rándulok, személyesen szólhatok vele.

Minő átkozott élet ez az enyim. Bele valsalva a nap utáni nap ezerféle bajaiba; még csak legszeretettebb barátaim állapota felől sem szerezhetek magamnak tudomást; még csak velök sem közlekedhetem. Nem mondhatom, mint aggódóm feletted.

Deákról mult October óta midőn együtt valánk szintugy egy szót sem tudok.

Helyesled-e az utat, mit Széchenyi telekdijára nézve követek? Mióta a Hirlap által nagyobb közönség elibe vitetett, a kivihetőség valószínűsége növekszik. — Azonban ki tudja annyi mindenféle akadály között; annyi előzvények, concomitans intézkedések szüksége, — annyi corollariumi nehézségek mellett; lehet-e valami az országgyűlésen a dologból? Azt hiszem kötelességem vala pár-

tolni; bár ha Széchenyitől, vagy magától az ördögtől jöne is, mit lelkiismeretem jónak mondott. — Én megteszem magamét becsületesen, hogy hatásom nem nagyobb, mint a minő, arról nem tehetek. — Pestben keresztül vittem, a mint tudod.

Egyik leveledben szives valál irni: hogy a pénzt, mellyel a kanczákért adosod vagyok a kereskedelmi társaságra szántad részvényül; ugy azt is mit Szózatod fordításából bevedesz. Azonban fel nem hatalmazál nevedet a részvényesek közt kihirdetni. Akarod-e hogy tegyem? s hány részvényt?

A kanczák nagyon jók; igen igen köszönöm szivességedet. A Kriskától már egy szép csikóm is van. Tulipán nem vehes; nem is akar azzá tétetni.

Engem aligha a journalismus mezejéről le nem intrigálnak. Annak áldoztam tehetségemet, annak minden összeköttetéseimet, más mezőn mellyekkel birhattam volna; — s most még végtére oda visznek, hogy az élelem gondjai is nyomjanak, s sok ezer egyéb gondok között, mik hazafiui, emberi, baráti, fiui, s testvéri keblemet nyomják. Isten neki. Elmondom röviden: mert ismerem lelkedet; tudom, érdekel.

A hirlap szerkesztéshez mikint jutottam tudod. Én azt, hogy Landerernek nem ellenzik, engem a szerkesztőséggel megkínálni, a kiengeztelődési hajlamra; vagy ha ugy tetszik szükség érzetere magyaráztam — megkísértém lehet-e becsülettel e pályán mozognom, — ugy találtam hogy valami kis jót így is csak lehet tenni; s kötelességnek véltem, megadni magamat a korlátoknak, mik nélkül bár mennyire kérkedjünk is sajtó szabadságunk papiros jogával; írni nem engedtetik.

Ti — tisztelt barátaim — ösztönül szolgáltatok, buzdító véleményökkel a kitérésre; mert azt mondatok nem egészen haszontalan a mit mivelek; ti mondatok, hogy csekély kis valamit használ honomnak hű törekvésem.

Te tudod — mert baráti s hazafiui részvétellel kísértél becses figyelmeddel pályámon — te tudod, mennyi ezernyi szörny állta utamat; felzudultak ellenem a hatalmasok, gúny, rágalom, üldözés, s az ármánynak leggyalázatosabb minden nemei mozgásba tétettek ellenem; nem volt egy napom, mellyben sértetlen

indulattal, ingerültség nélkül, nyugodt kedéllyel hajthattam volna kifáradt fejemet álom párnámra; — én mentem előre; — „tu contra audentior ito“ mondám magamnak, s negyedfél év mult — és politikai állásom szilárdabb mint valaha; — elv hűségemem, az el nem tántorodáson, az ingatlanságon megtört az ellenkezés; — s most igazán gyakorolhatnék némi hatást, s nyugodtabb kedéllyel dolgozhatnám; — s — — most fogja a titkos ármány bevágni utamat.

Én nem is álmodám, midőn a szerkesztést átvettem, hogy illy nagy publicumra számolhassak. Nem biztam eszembe, mindig rettenetesen nyomott, s nyom most is készületlenségemnek ismereteim csekélységének érzete; s a hirlap kiadási materialismusban is járatlan valék; — szemközt velem pedig Landerer, egy routinirt speculans. — Én igénytelen ember ajánlottait szó nélkül fogadtam el. Fizetett tehát 1841-ben nekem havonként 200 frtot, tehát egész évre 2400 frtot és többet semmit. Ebből házamat sem tarthatám ki; annál kevésbé menekülhettem a terhek özönétől, mik a mult nehéz évekből családomat nyomva reám hárultak.

És Landerer már az első évben talpra állott munkámból. A bukás szélén vala, midőn velem szövetségbe 2—300 frtos adóságcskák miatt perben; — typographiájában, néhány rossz fa sajtó kongott; — de a Hirlapból csak hamar talpra állott: most intézetében 3 gyors sajtó, s nem tudom hány kézi vas sajtó szünetlen mozog; hitele megszilárdult; czifralovak állanak istállójában, 4—5 kocsi félszerében; s pazar maitressek zsoldjában. — Én pedig adosságot csináltam, hogy élhessek. Így volt 1841 végével a dolog.

Landerer félt, hogy a munka s nyereség közti aránytalanság sérteni fog; — önkint ajánlott más feltételeket: mondván legyen a tiszta haszonnak $\frac{1}{3}$ részben osztályosa; — elfogadtam: megcsalt ezernyi piszkos számadással; felírta 40—42 frton a bál papirost, mit 28 frton vett; — s egy iv nyomtatásért felvott 82 frtot mit másnak 65-tért szívesen megtett; — láttam, de hagytam, gondolván ki tudja megbírom-e állásomat az ezernyi megtámadás között hosszabb ideig tartani; — és kaptam 1842-ben 6000 pftot illy számadás mellett is. —

Összeszámítám két évi jövedelmemet, két évi kiadásimmal: — fedezve voltak; de alig maradt egy pár száz forintom; s ennyi sem maradt volna, ha kedves nöm — ki éveken még soha egy borult pillanatot nem csinált; nem oly mondhatlanul számítva viszi háztartásomat.

Ám de én apa valék, egészségem hanyotlásnak indult, családom jövendője szorongatott. Tinnyét megvettem; mert állásom mulhatatlanul megkivánta hogy Pestben birtokom legyen; — de megvettem adósságra, 6000 pfttal, még most is tartozom árában egy jó barátomnak, ki hitelével segített.

És én, látván 1842 végével, hogy publicumom a megtámadások között nem vész, sőt növekszik, joggal gondolám Landerernek mondani: Uram! mint typographus keresett az ur általam két év alatt 40,000 pftot, mint Hirlap kiadó minden fáradság nélkül eltett legalább is 30,000 pftot, — én halandó ember vagyok, a tömérdek munkát soká nem bírom; ha az úrnak áldozom minden tehetségemet, részesítsen akkint a jutalomban, hogy gyermekeimnek munkám után félre tehessek valamit; — különben elválok az urtól. És ő rimánkodva kért ne hagyjam el.

És léptünk új szerződésre 6. évre. 1843. Január 1-nő napján; mellynek alapja az, hogy levonatván az egész évi 12 pft előfizetési díjból a postabér, postaexpeditionalis tized, papiros és nyomtatási költség, az a mi felmarad (az az 5 f. 45 kr. egész évre osztassék három felé, s abból a kiadó kapjon tisztán egy harmad részt, minden további költség nélkül; és azon felül minden hirdetések egész jövedelmét; én pedig $\frac{2}{3}$ részt de úgy, hogy ebből minden kigondolható szerkesztőségi költségeket, személyzetet, levelezőket, levélpostát, hirlapokat, könyveket szóval mindent viselni s fizetni tartozzam. — Ennek resultatuma alatt, hogy Landerer a mult évben kapott a pesti hirlapból typographusi keresetet mint egy 18,000 pftot, az előfizetőktől mint kiadó tisztán 8,500 frtot; azon kívül a hirdetésekéből legalább is 4,500 pftot tehát a typographusi kereseten kívül mintegy 13,000 pftot — én pedig kaptam 17,000 pftot; de ebből minden szerkesztőségi költséget viseltem (8000 pftot) marad magam jutalmául 9000 pft. — Én megelégedtem, s elégedett.

vagyok most is, mert ekkint évenként 5000 pftot félre tehetek, de azt hiszem Landerer még inkább meg lehetett elégedve, — mert sok idő kell míg egy magyar kiadó, illy brilliánt vállalatot fog csinálhatni.

Megkötök tehát, s pedig az ő rimáncodására 6 évre kötök meg a szerződést. — Én írásba foglaltam; s leküldtem aláírás végett; néhány nap mulva tett kérdésekre azt felelte, hogy egy pár csekély mellékes kifejezésen kívül, nincs ellene észrevétele, — s a fizetések menték a szerződés szerint rendesen. Majd néhány hét mulva ismét sürgetém az aláírást, felelete volt, hogy társa Heckenast, kinél van minden iromány Londonba utazott; majd ha visszajő. Majd elkövetkezett az országgyűlés. Landerer Pozsonyban betegen feküdt 4 hónapig, szóval mindenféle igen ártatlan szinezetek alatt elmaradt az aláírás, de minden sürgetésre az volt a válasz, mikint csak reményli, hogy nem vagyok bizalmatlan ellene; hiszen én teszek neki szívességet nem ő nekem.

És elmúlt egy év a hat évből. Év végével számolnunk kellett, s ekkor már nem lehetett halogatni az aláírást: — és gondolnád-e? Landerer ekkor aláírás helyett azt mondja, ha akarom szerkeszteni a Hirlapot tegyem olcsóbban mert ő ennyit többé nem fizet. — Feleltem neki: „Uram ha látnám, hogy az ur magából a Hirlapból 2—3-szor annyit nem kap mint minden egyéb vállalatából — nem szólnék, ha nem tudnám, hogy az urat a bukás örvényétől rántottam vissza; ha nem látnám, hogy a Hirlap publicuma nem csak nem fogy, sőt folyton növekszik (most 5200-on áll; ennyi soha sem volt) nem akadnék fel az ur váratlan beszédjén; de így emlékeztetnem kell, hogy szerződésünkben még 5 év hátra van, s én magamat úgy mint az urat kötve hiszem ezen időre.“ És ő lesütött fővel mondja: „ja aber unser Contract ist nicht unterschrieben.“ — Igazán mondom: békés ember vagyok, de alig tudtam magamat legyőzni, hogy szeme közé ne köpjek; — ajtót nyitottam, s ezt mondtam neki: Ugy-e? az ur egy alávaló gazember, háládatlan impostor, takarodjék szobámból; illy emberrel egy pillanatig sem leszek a féléven túl összekötésben, milliókért sem.

Tehettem-e máskint? ha becsületérzemet megtagadni nem akartam? Nem, semmi áron; — ha talán a haza megmentése forgott volna szőnyegen, lehet hogy kötelesség volt volna ama Rómait utánozni, ki a Caudiumi szorosnál azt mondá, hogy hazánknak nem csak életünkkel de becsületünk feláldozásával is tartozunk: — de midőn egy nyomorult hirlap szerkesztőségéről van szó, a haszon melly ebből a hazára hárulhat, sokkal csekélyebb, mint sem hogy becsületemet áruba bocsáthassam egy gazembernek. — Eszerint a Pesti Hirlappali viszonyoknak vége van örökre.

Tettem nyomban lépést a Jelenkornál, Helmeczy kimondhatlanul zsidóskodott 6750. pft arendát kért, — s nem tantiumul, hanem fixumul. Erre nem állhattam; azonban megtudám, hogy egy már létező lap szerkesztőségének átvételére nézve szintugy folyamodás kell, mintha új lapot akarnék alapítani; s én hajlandó valék, unatkozottan vissza lépni, — nyugalomban Tinnyére vonulni. Azonban barátim nekem estek, mondák, hogy lelépnem nem szabad; hogy szükséges vagyok s mit én tudom mit. — Én ezt nem hiszem; ök engem s hatásomat tul becsülik; én tudom, hogy ha ma lelépek egy fél év mulva hírem sem lesz a nép-kegy ajkain — azonban engedtem nézeteiknek: — s ök azt mondák bolondság nem kérnem magamnak privilegiumot; — lehetetlen hogy a kormány az előzvények után megtagadhassa; lehetetlen hogy olly illoyalis legyen, miszerint a mit 3/4 évig egy nyomorult speculans számára tennem nem elleneztetett, magam számára elleneztessek stb.

Én reám hatott azon körülmény, hogy ha magamnak volna lapom 8—10 ezer pftal többet fordíthatnék becsének emelésére, s öszhangzásba hoznám általa a socialis életet a politikaival. Litteraturát, ipart, kereskedést, mezei gazdaságot, realismust, statisticat, nevelést felkarolnám; s rendes rovatul a legkitűnőbb notabilis szakértők által vitetném, s Feuilleton is adnék, s így minden nem, s osztály, találna érdekébe vágót; — én pedig reá önteném az egészre az egység a harmonicus irány fluidumát; — minő lap volna ez barátom! s minő hatást ígérhetnék, nem magam csekélységénel, hanem azon notabilis erők közrehatásánál fogva miket egyesítenék

— Engedtem tehát, s benyújtám a folyamodást, megtettem minden becsületes lépést sikerére; — a dolog függőben van; de hosszú volna mindent elmondanom, — legyen elég — minden valószínűség szerint meg fogják tagadni. Huzni egy pár hónapig, s aztán megtagadni.

Landerer nem bolond ember. Ő olly tömérdek pénzt nem dob ki az ablakon calculus nélkül.

Azóta hitelesen tudom a dolog kulcsát. Landerer egy nyomorult parányi eszköze a fekete seregnek. Ezen összeköttetésnél fogva egy öt pártoló s vele parancsoló Camarilla kivivta neki, a Nádor háta mögött, s tudta nélkül, hogy nekem szabad legyen a Hirlapot szerkesztenem, de olly feltétel alatt, hogy a mikor tőlle kívánni fogják, — minden esetre utat módot keressen engem eltávolítani. — Ez a praemissa. S most midőn beadván legfelsőbb helyre a folyamodást; azt a Nádornak is bemutatam: mondván, hogy constitutionalisabb utat nem ismerek, mint a nádorságot, — annak ki kérelem leveletem átnyújtá szórul szóra így nyilatkozott: „Vannak kik Landerernek Kossuth iránti engedékenysége hiányát azon viszonyban vélik feltalálálandónak, mellyben Landerer bizonyos urakkal léteznek, kik nyilvános uton jární nem szoktak, s vele elhitetvén, hogy a kormánynak érdekében állana Kossuthot a szerkesztéstől kizárni, meghagyták neki, hogy azt illy módon ügyekkézzék kieszközölni.“

Ebből látod édes barátom hányat ütött az óra? — a melly Camarillának célja ez; az bizonynyal elég erős lesz akár melly más lapszerkesztésében is gátot vetni; mert hiszen alkalmasint mindegy akár melly lapot venném kezem közé.

És így a jövő félévben alkalmasint paraszt ember leszek. Semmi; azt gondolom nállam nélkül biz ellehet a hon. Egyébkint henyélni ott, s úgy sem fogok. Első pillanatban egy kis zaj sat. leend tán belőle, de a szalma tüzi magyar majd hamar el is alszik. Jó éjszakát.—

Ebből azonban gondolom még jókor volna lármát csinálni, — nehogy ha contra omnem verosimilitatem még is szerkeszthetnék valami lapot, a közönség előre ellegyen riasztva.

Talán rossz neven is veszed, a hosszú haszontalan beszédet. Én tartozni véltem azzal, hogy értesítve légy. Bocsáss meg hosszadalmasságomért. Isten áldása veled. Élj boldogul
tiszteelő barátod
KOSSUTH LAJOS.

PETŐFI SÁNDOR

a magyar irodalomban.

Közli: Sziunyei József.

1846.

Kisebb költemények.

(Folytatás.)

Szerelemnek rózsákkal ... (Ö. K. 498. — Ö. K. II. 315. — Dk. 286.)

Szerelmes vagyok én ... (Ö. K. 498. — Ö. K. II. 316. — Dk. 295.)

Szerelmes vagyok én ... (Ö. K. 499. — Ö. K. II. 317. — Dk. 295.)

Nehéz, nehéz a szívem ... (Ö. K. 500. — Ö. K. II. 318. — Dk. 296.)

Száll a felhő ... (Ö. K. 501. — Ö. K. II. 319. — Dk. 290.)

Borús, ködös őszi idő ... (Hazánk 1847. jan. 23. 10. sz. „Oktober 1846.“ czimmel. — Ö. K. 502. — Ö. K. II. 320. — Dk. 296.)

Az én képzeletem. (Ö. K. 502. — Ö. K. II. 321. — Dk. 304.)

Ereszkedik le a felhő ... (Ö. K. 503. — Ö. K. II. 322. — Dk. 300.)

Kinn a kertben voltunk ... (Ö. K. 504. — Ö. K. II. 323. — Dk. 302.)

Te a tavaszt szereted ... (Ö. K. 505. — Ö. K. II. 325. — Dk. 300.)

Mi vagy keblem ... (Ö. K. 506. — Ö. K. II. 326. — Dk. 304.)

Te vagy, te vagy, barna kis lyány ... (Ö. K. 507. — Ö. K. II. 327. — Dk. 302.)

Ha szávaidd megfontolom ... (Ö. K. 508. — Ö. K. II. 328. — Dk. 306.)

Költői ábránd volt, mit eddig érzék ... (Unio Zsebkönyv 1848-ra 25. l. — Ö. K. 509. — Ö. K. II. 330. — Dk. 297.)

Álmodtam szépet, gyönyörűt ... (Ö. K. 512. — Ö. K. II. 334. — Dk. 300.)

Egy pár rövid nap ... (Ö. K. 515. — Ö. K. II. 338. — Dk. 308.)

Nem csoda, ha újra élek ... (Ö. K. 516. — Ö. K. II. 339. — Dk. 307.)

Volt egy szegény fiú ... (Ö. K. 518. — Ö. K. II. 342. — Dk. 305.)

Erdélyben. (Unio Zsebkönyv 1848-ra 236. l. — Ö. K. 519. — Ö. K. II. 343. — Dk. 318.)

Szeretsz tehát ... (Ö. K. 521. — Ö. K. II. 347. — Dk. 306.)

- Mikor a láncz lehull... (Ö. K. 522.—
 Ö. K. II. 348. — Dk. 310.)
 Busulnak a virágok... (Ö. K. 523. —
 Ö. K. II. 349. — Dk. 310.)
 Rövidre fogtam a kantárszarat...
 (Ö. K. 524. — Ö. K. II. 350. — Dk. 305.)
 Kellemetlen őszi reggel... (Ö. K. 524.
 — Ö. K. II. 351. — Dk. 316.)
 Véres napokról álmodom... (Ö. K. 526.
 — Ö. K. II. 353. — Dk. 318.)
 Világoskék a csillagos éjszaka...
 (Ö. K. 527. — Ö. K. II. 354. — Dk. 317.)
 E. R. kisasszony emlékkönyvébe. (Ö.
 K. 528. — Ö. K. II. 355. — Dk. 317.)
 K. I. kisasszony emlékkönyvébe. (Ö.
 K. 528. — Ö. K. II. 355. — Dk. 309.)
 Mi van innen távol?... (Életk. decz.
 5. 28. sz. — Ö. K. 529. — Ö. K. II. 357. — Dk. 313.)
 Nem ért engem a világ... (Ö. K. 530.
 — Ö. K. II. 359. — Dk. 314.)
 Reszket a bokor... (Életk. 1847. jan.
 16. 3. sz. — Ö. K. 531. — Ö. K. II. 360. — Dk. 314.)
 Halhatlan a lélek... (Ö. K. 532. — Ö.
 K. II. 362. — Dk. 313.)
 Karácsonkor. (Életk. 1847. jan. 2. 1. sz.—
 Ö. K. 532. — Ö. K. II. 362. — Dk. 318.)
 A magyar nemzet. (Ö. K. 534. — Ö. K.
 II. 365. — Dk. 312.)
 Egy gondolat bánt engemet... (Ha-
 zánk 1847. márcz. 20. 38. sz. — Ö. K. 536. — Ö.
 K. II. 367. — Dk. 315.)

- Legszebb versem. (K.) (Magyar Ujság
 1871. 1. sz. — A Hon. Esti kiadás 1871. 1. sz. sat.
 — Dk. 719.)
 Juliához. (K.) (Részvét Könyve. 1863. 69.
 1. — Dk. 719.)
 Emlékversek T. M. kisasszonyhoz. (K.)
 (Vas. Ujs. 1858. 7. sz. — Dk. 747.)
 Levél Várady Antalhoz. (K.) (A Hon
 1870. decz. 8. sz. — Vas. Ujs. 1870. 50. sz. — Dk. 737.)
 Oda járok, hova... (K.) (Bud. Szemle
 1874. márcz.—ápr. füz. — Pesti Napló 1874. 56. sz.
 — A Hon 1874. 56. sz. sat. — Dk. 721.)

Nagyobb költemények.

- Tündéralom. (Ö. K. I. 3. — Dk. 619.)
 Salgó. (Ö. K. I. 15. — Dk. 623.)
 Szilaj Pista. (Ö. K. I. 47. — Reguly Al-
 bum. 1850. 308. l. — Dk. 631.)

D r á m a.

- Tigris és hiéna. Történeti dráma 4
 felvonásban (V. M. II. 1—119.)

T ö r e d é k.

- Seneca leveleiből. A III. levél. (Szépir.
 Figy. 1862. II. 19. sz. — V. M. III. 123.)

Levél.

- Orlai-Petrics Somához. II. Pest, de-
 cember 26. (V. M. III. 290.)

Önálló művek.

- A hóhér kötele. 8r. Pest, 1846.
 Hartleben K. A. tulajdona 155 lap veli-
 nen, bor. füzve 1 frt. 20. kr. (Honi Irod.
 Hird. 6. sz. 23. l.) Mutatvány (Pesti Divatl. márcz.
 26. 13. sz.) Megjelent jun. 11-én (P. Divatl. I.
 24. sz. 477. l.)
 Felhők. 12r. Pest, 1846. Emich G.
 bizománya. 70 lap, velinen bor. füzve 30
 kr. (Honi Irod. Hird. 1846. 6. sz. 23. l.) — Meg-
 jelent ápr. 23-án. (P. Divatl. 17. sz. 337. l.)
 János vitéz. Második olcsóbb kiadás.
 Kiadta Vahot Imre 1846. Budán a M. k.
 Egyetem betűivel kis 8r. 114 l.

Birálatok.

- a) Versek 1844—45. Pest, 1845.—
 b) Szerelem Gyöngyei. Pest, 1845. (Irod
 Ór. márcz. 14. 13. sz. 129—134. l.)
 Petőfi Verseinek második kötete. (P.
 Divatl. ápr. 2. 14. sz. 274. l. Szeverintől.)

Életrajzi- s vegyes adatok.

- Rabházának fia. (Menjünk, menjünk a föld-
 be beteg szívem...) Zongorától kísért ének-
 hangra alkalmazva szerző Szénfy Gusztáv.
 (P. Divatl. jan. 15. 3. sz.)
 P. „Hóhér kötelé“-t írja. (P. Divatlap
 febr. 26. 9. sz.) — Sajtó alatt van. (P. Divatl.
 ápr. 2. 14. sz.)
 Szénfy Gusztáv „Parlagi rózsák“ czi-
 mű népies hangszerzeményei zongorára
 alkalmazva Petőfőtől és Szakáltól összesen
 7 eredeti népdalt tett zenére. (P. Divatlap
 márcz. 26. 13. sz.)
 Ifjabb írók szövetsége (Irod. Ór. márcz.
 14. 13. sz. 144. l.)
 Nyilatkozat az Életképek 13. szá-
 mában közölték folytán. Kelt Pesten ápril
 8-án 1846. 9 aláírás köztök Petőfi (Irod.
 Ór. 1846. 152. l.)
 Beck P. verseit németre akarja for-
 ditani. (Irod. Ór. 152. l.)
 „Tigris és hyena“ drámája színre-
 hozatalához készültek. (P. Divatl. ápr. 2. 14.
 sz. 278. l.)
 „Csillagatlan éjek“ czimű költemény-
 gyűjteményt ad ki. (P. Divatl. ápr. 30. 18. sz.
 389. l.)

Petőfinek Pulszky nyári lakot szánt Szécsényben. (P. Divatl. okt. 10. 41. sz.)

Petőfi Sándornak Medgyes Lajos. (Életrajzok 1846. decz. 5. 23. sz.)
(Folytatása következik.)

DEÁK FERENCZ LEVELEI

br. Wesselényi Miklóshoz.

XI.

Kehidán, october 12-én 1841.

Kedves barátom!

Juliusban irt szives leveledet, melyben a „keleti népről“ elmondád némelly észrevételeidet, augustusban vettem, s arra válaszoltam is, úgy látom azonban a mult héten érkezett szives soraidból, hogy ezen válaszon nem jutott Hozzád. — Osztom nézetidet, a „Kelet népe“ felett, s lelkemből meritéd különösen azon megjegyzést, hogy ha Széchenyinek állítása szerint annyi forradalmi anyag van Magyarországon öszvehalmozva; hogy egy hirlapnak megelőző vizsgálatno is keresztül ment sorai képesek a francia forradalomhoz hasonló zendülést rövid időn támasztani, akkor a kormány midőn a közelébb lefolyt időkben erőszakhoz nyult, s terrorismussal akart kormányozni, legalább politice menthető, mert a szabad szónak hatalmas befolyása ennyi gyuladható szerek közé a zendülésnek szikráját szórva még veszedelmesebb volt, már csak azért is, minthogy azt megelőző vizsgálat alá vonni nem lehetett, a mit egyesek közhelyen nyilván szólottak; egy szóval Széchenyi akaratlanul apologiát irt az ellenünk használt terrorismusra. — Egyes helyeit e munkának mit fejtegessem? Kossuthnak felelete, és Eötvösnek észrevételei után ez már felesleges volna, — csak annyit mondok, hogy sokért, igen sokért nem adnám, ha a „Kelet népe“ meg nem jelent volna, — még a tél derekán midőn Széchenyi a „Hirlap“ ellen nyilván fellépni készült, irt nekem is Pulszky által; elmondotta nézeteit, s aggodalmát, melyet benne a Hirlapnak modorja, egyedül modorja támasztott, s kérdezte véleményemet, én válaszoltam részletesen és igen kiereszkedve, elmondám: hogy a Hirlapnak még modorjában sem látok aggodalomra legkisebb okot, s kértem buzgón és ismételve, ne irjon

a Hirlap elleu, vagy legalább ne irjon úgy, mint irni készül, irjon inkább jobb és jelesebb cikkeket a Hirlapban magában, ha azok mik ott megjelentek, kedvére nincsenek, ne törje el a kárhóztatás pálcáját, azon Hirlap felett, melynek elveit maga is osztja, s mely még alig egy pár holnapos, ne rontsa Kossuthnak nyilvános állását és magáét csupán a különböző modor miatt, s gondoljon arra: hogy az ő ereje, és Kossuthé egy más mellett munkálódhatik a Hon közjávára, s a Haza látja kárát, ha e két erő személyes keserőségekben egymás ellen küzdve, egymást emészti fel. Irtam sokat, igen sokat, szívem legbelsőbb érzetéből, nyiltan s tartozkodás nélkül, — de válaszul a kinyomtatott munkát küldötte meg nékem Széchenyi, szívében úgy hiszem engem is azok közé sorozva, kik megölik a Haza szabadságát, s iszonyu zendülést, véres forradalmat hoznak a békés polgároknak csupán modor által. — Egyébiránt van sok pártolója a „Kelet népé“-nek is, nem csak a „Jelenkor“ és a „Világ,“ de különösen sok R. Catholicus pap, miért épen ezek — azt nem tudom. — Nagy hatása van a Kelet népének az irodalmi világra is, mert mióta ez megjelent még inkább előntötték lapjainkat a személyeshedések, s a komoly és minden oldalú discussio helyét ezer alaku keserű gyanusítgatások foglalják el, meddig tart ez így: azt az Isten tudja, de ha most megszorítaná ismét a kormány a kissé szabadabb, de még is koránt sem szabad sajtót, el volna vesztve mind az a mit jót lehetett volna tenni ezen rövid szabadság alatt, s a sajtószabadságának egykori létrehozásától még messzebb esnénk mint előbb valánk, mert csak árnyék oldalát emlegetnék a sajtónak azok, kik szabadságát nem óhajtják és Széchenyi auctoritására hivatkoznának, és sok jó lelkű táblabíró azt mondaná: hogy bizony jobb is a sok személyeskedést elkerülni, s megtiltani!

A vesekő aggodalmát okozott nékem, mert tudom mennyit szenvedtél e bajban, de hiszem eddig már elkergette azt tőled Prisztitz. — Crisiseid úgy hiszem gyógyulásodra szükségesek, s ha ezek előpostái megtérő egészségednek, úgy megbocsátom nékik hogy megfosztottak azon örömtől, hogy láthassalak, erre pedig számoltam olvasva minden napot,

mint gyermek koromban, midőn a grata vacatio közelgetett, azonban ha most nem lehet, csak gyógyulj, majd kipótoljuk utóbb Kehidán és Zsibón is.

Megnyilott tehát néked is már hazád, szegény számkivetett! — Öröm és kételkedés között olvastam elsőbben a pesti hirlapban azon tudósítást: hogy Erdélyi bajaid megvannak szüntetve, kételkedésemet azóta eloszlatta egy biztosabb forrásból kapott tudósítás. — E pillanatban ugyan nem élvezheted a szabadságot, mert egészséged helyreállítása Graefenberghez köt annyival inkább, minthogy crisiseid mutatkoznak, félbe ne szakaszd pedig az Istenre kérek Prisznitznek világos engedelmével gyógyításodat, noha érzem szívednek mélyéből azon forró vágyat, mellyel kedveseid körébe, s imádott anyádnak sírjához sovárogsz. — De tudom, hogy lelked erős, és fogod tűrni egy ideig ön egészségéért, mit eddig más okokért tűrni kénytelen valál. Hiszem, hogy visszaadott szabadságod érzete s megnyitott Hazád jótékonyan fognak hatni gyógyulásodra.

Erdélynek országgyűlése is nem sokára elkezdődik. — Előbb hatalom zárt ki abból, most egészséged, — de hiszem eljő még az idő: hogy két Hazádnak törvényhozásában elfoglalhatod azon helyet, mellyet érdemelsz, mert rendületlenül él lelkemben a remény: hogy egészséged tökéletesen helyreáll, — hiszen az Isten igazságos, s ebben kételkednünk nem szabad. — Regalist néked nem hiszem hogy küldjenek, ezzel azonban most nem igen boszantanak, mert hasznát úgy mint akarnád nem igen vehetnéd.

Minket az országos választmányhoz talán a télen öszvehivnak, úgy hiszem november végével, — talán majd Pesten öllelek, — addig is áldjon Isten minden áldásával, szeressed hű barátodat

DEÁKOT.

UDVARHELY MULT SZÁZADI MONOGRAPHIÁJÁHOZ.

Közlő: K. Papp Miklós.

Sebestyén Mihály királyi ügyész ur szíves barátsága juttatá kezemhez ez érdekes adalékot Udvarhely monographiájához, mely

jó emlékü s nagymíveltségű édes atyja adatgyűjteményében van.

A kezemnél levő példány negyedrért alaku sárgás papíron s a leggyönyörűbb caligraphiával van írva, mely a mult századból csak hátramaradhatott. Fájdalom az eredeti, vagy ennek egykoru másolatából csak egy iv van meg, a többit a gyűjteményhen másolatban kaptam meg, mely hogy hű, azt az első iv összevetéséből látom.

Ki a szerzője? mely évben iratott? nincsen feljegyezve, de ez semmit se von le érdekességéből.

I. Udvarhely Várossának helyéről, s határáról.

Udvarhely várossa vagyon helyeztetve Udvarhely széknak a nap keleti részében az Havas alatt nyári nap nyugodt felől a Kükküllő mellet, közepette egy kicsiny folyásu patak. A régi magyar királyok idejében, úgy Izabella királynénak haláláig is igen szoros határral volt békerítve, mivel határinak külső széllyei ütköztek a Bethlenfalvi, Sz. Imrei, Dán falvi, Gyáros és Czibre falvi, Hogygyai, Szombathfalvi határokba; hanem az után, úgy mint 1571-dik esztendőben ifju János király Gyáros falvát, és 1577-dik esztendőben Báthori Kristoff Fejedelem Sz. Imrét (melly az Udvarhelyi várhoz tartozott) minden féle mezeikkel, vizeikkel, erdeikkel & a városhoz applicálván, annyival künnebb terjedett határának széllye, ezeket pedig úgy hozták be, hogy az ott való possessorokot a városba bé-jöni, és itten birni nem akartak, mivel Gyáros falváról Janko Balást, és Gábort Sz. Demeteren, Nagy Ferenczet felesége Mihályfi Eufrosina után Bibarcz falván, Ugron Tamást felesége Petki Katalin után Abrahám falván való Fiscalis jóságokkal fizette ki ifju János király. Sz. Imréről pedig Berze Mátét Lofó nemes embert másutt fizette ki, a Fejedelem, de hol, nintsen kitéve az applicationálisban, hanem 1581-dik esztendőben költ egy relatoriából ki-jő, hogy Sz. Királyon nyert a város hasonló jóságot Berze Máténak a Fejedelemtől fizetvén meg hatvan forintot nékie.

Gyáros falva volt a kápolnán fellyül a nagy völgyben. Czibre falva a kápolnával által

ellenben a Küköllön túl, de hogy a városhoz ragasztatott volna, arról semmi bizonyos nintsen, sőt hogy nem ragasztatott inkább lehet erősíteni, mivel ha a városhoz ragasztatott volna, a lakosok a városban jövén magokkal a magok örökségeinek jussát, és biradalmát be-hoztak volna, és így most-is a Czibre falvi határon levő szántó, s kaszáló földeknek biradalmok a városiaknál volna, mind a Gyáros falvi, és Sz. Imrei határokon lévőknek vagyon, hanem inkább azt lehet gondolni, hogy lassan lassan el-fogyván, vagy magok a lakosok Bika falvára Boldog-aszszonyfalvára, s más szomszéd falukba, s ide a városba is némelyek költözvén a személyes biradalmakat magokkal oda vitték, az határ jurisdicchioja pedig a városhoz applicáltatott, a mind hogy szüntelen valo békességes biradalmában-is vagyon a városnak.

Dánfalva volt a Morum pataka mellett, de ez igen kicsiny lehetett, azért jó akaratyából-is a városhoz saorithatta magát, és így ezen faluknak határrival a város határa terjedvén, most annak széllyei ütköznek a Bethlenfalvi, Tihadari, Remetei, Patakfalvi, Árvátfalvi, Boldog aszszony falvi, Bika falvi, Hogygyai, Szombathfalvi határokba. Tihadaris régentén falu volt, de igen kicsiny, nem-is ragasztatott valami faluhoz, hanem el-fogyván utolsó végségre biratik Patak falvi, Árvát falvi, Telek falvi személyes familiáktól. Sz. Imre azon a helyen volt, mellyet most pusztának hívnek, a várbeli kapitánynak kedves mulatózó helye, mivel halas tó-is volt mellette készítettve, most is sok helyeken kivált a szántás alatt köfalak fordulnak elő, a régi öregektől hallottam, hogy gyermek korokban a Sz. Imre uczaik itten költsos kerteket tartottak, és bővebben azokban veteményeztek, minden féle gyümöls fákkal teli voltak a kertek és özszel szekerekkel hordották a gyümölszet haza, de osztán megszaporodván s pohósodván az nép, koborlani, s vesztegetni kezdette mind a kerti veteményt, mind a gyümölszet, mellyen meg-kedvetlenülvén a gazdák, a veteményezést belé hagyták a gyümölszfákat ki-vagdalták, úgy, hogy most tsak egy néhány szilva fák mutatják régi gyümölsés voltát az helynek. A pusztá lokján fellyül a Fal Bükk és annak eleje régentén

Pimpának neveztetett, itten volt a fellyül említett Berze Máténak berze nevü erdeje. Határa a városnak a hol trágyázthatatik közép szerü termékeny, nagyobb részében sovány, mindenütt jó italu forrás vizek találtnak, bizonyos helyeken a soos viz-is bőven forr. Különös emlékezetet érdemel a kápolnán fellyül a köszörükö tövéből ki-folyó fekete nevezetü, s színü viz, a mellynek sok nyavallyák, kiváltképpen a fekélyeknek meggyogytásában természeti hathatos erejét, a sok velle élő közel s távul valo népek naponként örömmel tapasztallyák. A szarka kö alatt Záldog nevü helyben láttatik valami kö fal fundamentum, de mi épület volt légyen, nem tudatik, ismét, hogygya felöl valo részében egy kö szikla dombon egy darab kö fal, a hol régentén vár volt, a mint ezt mind a mellete valo árok mind a névén bizonyittyák. BUDA VÁRA lévén a neve, mind e mai napig ennek a kö sziklának a Tsitser felé valo oldalában nagy mély lyukak régentén kö fallal, s fával a szádai úgy alkalmaztattak volt, hogy ha szükséges volt a népnek vil-longo veszedelmes üdökben oda venni magát bátorságos lako helyekké is forditathatták, ezektől a lyukaktól nem meszsze Hogygya felöl le-jövő patak árkában érczes kövek találtnak, láztik is, hogy valaha munkálkodtak körülette, de mi haszonnal, magok a munkások tudják, ez előtt egy néhány esztendővel itten qvártélyban lévén az Okelli Régi-mentéből egy Compania, taláttatott abban egy bányász katona legény, a ki sokat ásta a kö sziklát, s talált is olyan matériát, a mellyet meg olvasztván, bizonyos érczenk tapasztaltatott, sajnálotta-is, hogy nem munkállják. Vagyon a köszörü kö végénél a Soos patak martján egy régi formára építettett kiss kápolna, mellyet a Pápista nép Jézus házának nevez, és igen nagy aitaossággal tisztel. Bethlenfalva felé az határ igen keskeny, a melly a mint a régi emberek beszéllik ez okból keskenyedett meg: hogy a Városi határ széllyében egy gonoszsul el-veszett megnyuzott marha taláttatott, a mellynek az árrát a károsok a Városon praetendálván a Város a határ jussáról le-mondott, a Bethlenfalviak pedig a kárt meg-fizetvén, az határt magoké-vá tették.

Ezen részhez lehet ilyen kérdést riasztani: Tudva vagyon, hogy a Székelyek a régi magyar királyoknak idejétől fogva, mind táborban szolgáló nemeseknek, és nemessi szabadsággal élő embereknek tartattak; honnan vagyon tehát, hogy Sz. Imre a várhoz tartozó falu volt légyen? erre így lehet felelni: ifju János király a Székelyeket bizonyos nota mián mind Fiscus Jobbágyává tette volt, s vélek építtette az Udvarhelyi várat is, azért mind leg közelebb való falut úgy rendelhette a Várhoz való szolgálatra nem akarván azzal a várost terbelni, ezen állapotban voltak a Székelyek ifju János király, Báthori István, és Kristoff Fejedelemségei alatt, hanem Báthori Sigmund Havasalföldében Szinán Basa ellen hadakozván, hogy táborát néppel szaporithassa, régi szabadságokat megígérte volt bizonyos okok alatt, de ugyan tsak Bocskai István Fejedelemsége előtt voltaképpen aztott helyre nem hozták. Kérdhetni tovább azt is, hát az említett Berze Mátét mi tartotta ló fő szabadságban? Jobbágyásra szoríttatván a Székelyek, kezdetek magoknak személyenként szabadságot pénzzel venni s akkor kezdődött a székelyek között az Armalista név-hallató, így szabadulhatott volt meg nevezet Berze Máté is a Jobbágyásból. (Folyt. kör.)

EGY MAGYAR DIPLOMATA LEVELEZÉSE

bécsi fogságából neje- és fiával.

Közlő: K. Papp Miklós.

IV.

Édes Feleségem!

10. Septber költ leveledet vettem. El kábultam, bámultam rajta. Az én Igaz tökéletes Férjségemet, és Atyaságomat, Isten s a világ scholájába megtanult hidd el négy a száromba nem szállott eszemet. Kátzagja hát az ördög! vissza fordíttya az Isten az eő kaczagását. Artzal a földre borultam. Kértem Istentől haláloamat és hogy nektek eszet addgyon. Sem testamentumomat, sem leveleimet ügyibe meg nem olvastad, nem tudod mi van benne; nem érted sem te, sem a Fiad. El jö nem sokára az idő, kit is az üdvességes halállal az Isten hozzon el. Nem olvas-

sátok az én unalmas leveleimet, de bizony sirva zokogva olvassátok meg az eddig irtakat.

Volna sok a miről választ irjak, de gondolkozom a jövő Postáig arról is, hogy az egy életéről való tudositásomon kívül irjak valami Instructiot és tanácsot a dolgaitokról, avvagy tsak imádkozzam és sirassalak benneteket, és sirva mennek a koporsomba, nem a rabság miatt mely nekem Coronám, hanem a tü állapototok és szofogadatlanságotok miatt. Isten tegyen Strutz madár tojást bellöletek.

Béts, 21. Sept. 1715.

Tökélletes Férjed GB. MIKLOS m. p.

Addgya meg Josef a Quartát a Sz. Miklosi Unitarius Papnak, ne bolondoskodgyék, ne gyüülközzék olyan kitsiségért, nekem panaszlottak felölle.

Kivülről: Illustrissimae Dominae Juliae Rédei Comitiscæ Bethlen Uxori meae Clarissimæ.

Albae Juliae in Transilvania.

V.

Édes Fiam &

11. 14. Praes. költ leveleidet vettem. Valoba neheztem az 8. 15. és az 22. Febr. irt-leveleim elveszését. Tzirkáld fel ugyan tsak serio a Fejérvári Postamesternél, mert ha ugyan elvesztek, itt Bétsbe kell felhajtanom hova lettek, kivált 8. Febr. Husztra irtam volt derék Instructiot.

Drombárral Borsomező, hogy a Püspök Mártonfi uramat meg kínáljátok, 18 mart. megirtam. De ha Betl. Lász. uramnak kell add oda mindjárt eő kegyelmének, semmit ne késsél vele, ne busully akárkinek adgya, felyebb nem adhattya a mint eő kegyelmének addgyák. Én fl. Rhen. $\frac{4}{m}$ be bíram azt a két Falut. Sőt ha kell eő kegyelmének Tövissi Gaurani etc. Igeni, Fejérvári szöllő etc. mind oda adom eő kegyelmének. Ifju ur ember jobban veheti hasznát mint tü, szépen kell eő kegyelmével véget érni, Bátyád, együtt laktok. De ha eő kegyelme mind akarja azokat, az eő kegyelmének tartozó, úgy tudom csak fl. hung. 2500 vagy fl. 3000-en fellyül, fordíttson annyi kész pénzt nekem vissza, hogy az eő kegyelmének tartozó pénzel egygyütt in toto bírja azokat eő kegyelme zálogba fr. hung. $\frac{6}{m}$. Ha úgy nem akarja, ha-

nem tsak Drombárt, Borsomezőt, ugy sem bánom, tsak add oda, menekeddyél meg tölle, el ne mulasd, ne okoskodgyál, mint az előtt anyáddal, olvasd meg az akkor irt-leveleimet.

Ezüst marhát senkinek se addgy most semmiképpen.

A Ládák Petsétlése jó legyen. Ne busully a Hugod Ágnes gazdaszszonyysága emlékezetinn, meg láttzik, nem olvasod jól meg az irásomot. Nem vagyok bolond, hogy az Házat felgyujtsam. Még talám én is lakom veletek benne.

Megirtam eléggé a pénz 6. lo és Élés dolgát, én néhányszor megirtam a koporso és Temetés dolgát, kérlek ne busits azokkal a világ bolondságaival, bizony nem kell se Tzimet se Bársony se semmi selyem, semmi féle szeg. Hanem tsak Fejér Gyolcs és Koszoruk. -Az Isten tsudául tett engem és Réd. Juliát, legyünk azok, nem gondolok a világ nyelvével, söt annak eörülök.

Praedicállyon bár Korodi, Bajtsi, alkudtasd meg te irás által a két Textuson őket. Asso. 7. 10. et Eze. 24. 15. Legyen a te irásod szerént a két Orator. És a két Scholabeli 16 Deák. Koporsoba tételkor nem kellett volna. Ditsérem benned az anyádhoz valo Pietást, de az Hugaidhoz mutasd azt, anyádnak nem használ. Ha Fiam akarsz lenni, kövesd az én rendelésemet. Más akárki akármit mondgyon né gondolly vele. Isten veletek. Béts, 25. marty. A. 1716. Édes atyád

GB. MIKLÓS m. p.

Korodi comendálta Nagy Miklost, küld fel sietve, ha mást nem találtál eddig küldeni ide nekem.

Az 1850-ik

OSTROMÁLLAPOT TÖRTÉNETÉHEZ.

Közi: K. Papp Miklós.

Ime ismét két érdekes adat ahoz, menyire félt a német kormány a 49-iki fegyverletétel után a kimenekült magyaroktól. Adatgyűjteményemben egy egész kötetre megy azon oklevelek száma, melyek a szomorú ostromállapot korát illusztrálják, s köztük igen sok, melyeket ma lehetetlenség meg nem mosolyogni.

Sz. 1236. El.

I.

C. M. G.

Londoni tudósítás szerint a lázadó ezredes Juhász, Klapka fölkelő-tábornok felszólítására, ki jelenleg hol Ostendeben, hol Brüsselen tartózkodik, Londont elhagyta és Ostenden s Brüsselen át Hamburgba utazott.

Klapka a részeges és vakmerő lázadózredesnek azon megbizást adta volna, hogy Ausztriába jöjjön és itt a cs. kir. tiszteket, kikkel személyes ismeretségben áll, főképp pedig a magyarokat több állomáson, fölkeresse és a jövő forradalom ügyének megnyerje. Hamburgban b. Kemény Farkas Juhászt három hamis menetlevéllel látta volna el.

Hasonló missióval mint Juhász, Klapka komáromi volt hadsegéde Mednyánszky Sándor lázadó-alezredes is megbizott volna.

A cs. kir. kerületi hatóság felhivatik, hogy a nevezett két lázadó megjelenésére a legnagyobb figyelemmel legyen. Fölfedeztetésük esetében azonnal elfogatandók és a legközelebbi haditörvényszéknek átadandók.

Nagy-Szeben, november 16-án 1850.

WOLLGEMUTH m. p. altábornagy.

Sz. 924.

II.

El.

A Londonban és Párisban fennálló egyletek, melyeknek főtámaszai az ismeretes lord Dudley Stuart és gróf Teleki László, ernyedetlenül fáradoznak abban, hogy a cs. kir. tartományokban és Oroszország déli részeiben új összeköttetéseket létesítsenek. Megbízható forrásból jött hír szerint csak legközelebb tekintélyes összegek hozattak össze, hogy az ügy érdekében működő emissariusok, különösen a fölkelő sereg egykori tisztje Koloman*) és a lengyel Krasnopolsky, kik — minden odamutat — épen Magyar- és Horvátországban működnek és hihetőleg később hasonló czélból a Dunafejedelemségeken át Volhyniába mennek, kellőképp támogattassanak.

A nevezett két emissarius megjelenésére a legszigorubb örködés figyelendő meg. Elfogatásuk esetében fedezet alatt azonnal a legközelebbi hadi törvényszéknek adandók át.

Nagy-Szeben, november 16-án 1850.

WOLLGEMUTH m. p. altábornagy.

*) Itt alkalmasint Komárom van értve. Szerk.